

שימוש בכלים חד־פעמיים

שאלה: האם בזריקת כלים חד־פעמיים לפח יש איסור משום "בל תשחית"?

תשובה:

שלום וברכה.

בעצם הכלל בכל הנ"ל הוא אחד: כשהדבר נעשה לצורך האדם ולא בדרך השחתה, אין בזה משום "בל תשחית". ולכן כלים חד־פעמיים, שמיועדים לכך מעצם טבעם, נעשים בזול והמטרה היא כדי לחסוך זמן וטרחה רבה של רחיצתם, וממילא אין בכך כל בעיה.

הרב ירוחם ארלנגר, אתר "דין"

- (1) מהי ההנחה של השואל? כלומר, מדוע אפשר לחשוב שיהיה אסור לזרוק כלים חד־פעמיים?
- (2) מדוע, לפי הרב ארלנגר, אין בכך "בל תשחית"?
- (3) תנו שתי דוגמאות לדברים שיהיה אסור לזרוק לפי ההגדרה של הרב ארלנגר, והסבירו מדוע.
- (4) כיצד נוהגים אצלכם בבית בעניין זה?

שאלה בתגובה: מה עם השחתת הסביבה ב"הפצצת" המרחב עם כלי הפלסטיק? המציאות כיום היא שהדבר גורם לזיהום עצום, ואפילו הדגים בים כבר מלאים בפסולת פלסטיק שנכנסת לנו למחזור הדם, ויש באוקיינוס איי פלסטיק בגודל של ארבע פעמים מדינת ישראל. האם זה לא המקום לחשוב על "חישוב מסלול מחדש" בנוגע ל"בל תשחית" על האדם עצמו שמתעלם מסביבתו?

תשובה: בכל נושא יש להבדיל בין חיוב הלכתי ובין התנהגות סביבתית וחברתית נאותה. במסגרת ההלכתית לא ניתן לאסור על אדם להשתמש בכלים חד־פעמיים, זה לא נכנס לכללי הדין המחייבים. אבל לא הכול מתחיל ונגמר כך, יש בהחלט מקום גם להתנהגות סביבתית, ובעניין זה כל אחד עושה ופועל באופן שהוא מרגיש ומאמין, ולכל אדם יש סדרי עדיפויות וגם אפשרויות שונות. לא דומה בית של זוג עם ילד לבית עם עשרה ילדים שכל היום רק רוחצים כלים ומתעייפים וכו', ואין פינה להניח שם מדיח, וגם יש גבול כמה כלים יכולים להסתובב בבית ועוד. לכן, כל זמן שזו לא "הלכה", כל אחד עושה לפי מצבו, אמונתו, הבנתו ויכולתו.

תגובה לשאלה, רבני בית ההוראה, אתר "דין"

- (5) מהי ההנחה של השואל המגיב? כלומר, מדוע אפשר לחשוב שיהיה אסור לזרוק כלים חד־פעמיים?
- (6) תנו דוגמה לפעולה נוספת שאפשר לשאול עליה שאלה דומה.
- (7) מדוע במקרה זה, לדעתם של הרבנים, לא ניתן לאסור שימוש בכלים חד־פעמיים מבחינה הלכתית?
- (8) מה דעתכם על ההבחנה שמציעים הרבנים בין ההלכה ובין האופי שנכון להתנהג לפיו? אנו, הרבנים החתומים מטה, מרגישים חובה תורנית, דתית ומוסרית להשמיע קול ולקרוא

לציבור להפחית את השימוש בכלים החד־פעמיים בחגי תשרי הבאים עלינו לטובה.

ישראל היא מהמובילות בעולם בצריכת הפלסטיק החד־פעמי לנפש ו־90% מפסולת חופיה היא פלסטיק. השימוש שלנו בפלסטיק (כדוגמת כלים חד־פעמיים) חוזר לצלחת שלנו בתוך הדגים, המלח, ואפילו המים שאנו שותים. מחקרים מראים כי אנו אוכלים בממוצע כ־5 גרם פלסטיק בשבוע, ואף מצאו חלקיקי פלסטיק זעירים בתוך חלב אם. על פי תחזיות, עד שנת 2050, ה'תת"י, צפוי להיות באוקיינוסים יותר פלסטיק מאשר דגים.

לאור זאת יש לזכור ולהזכיר את המצווה, ככתוב בתורה: "בל תשחית", ונפסק להלכה ש"כל המשבר כלים, וקורע בגדים, וסותם מעיין, ומאבד מאכלות דרך השחתה - עובר בבל תשחית". וכן אמר בורא עולם לאדם הראשון: "תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי! שאם קלקלת, אין מי שיתקן אחריך!" (מדרש קהלת רבה ז, א).

בתקופת החגים מתרבה השימוש בכלי פלסטיק ובמוצרי ניילון, ואנו מבקשים מהציבור להיות מודעים לנזקים הבריאותיים והסביבתיים של השימוש בכלים חד־פעמיים, ולהשתדל לצמצם את השימוש בהם כמידת היכולת, הן בחגי תשרי והן בכל ימות השנה.

אנו מאחלים לכל בית ישראל שנה טובה, מתוקה ובריאה.

[מכתב רבנים](#) בנושא כלים חד־פעמיים בחגי תשרי, לקראת חגי תשרי תשע"ט

על מסמך זה, שהתפרסם לפני כמה שנים, חתמו כמה עשרות רבנים.

(9) סכמו בקצרה: מה אומרים הרבנים החתומים על המסמך בעניין שימוש בכלים חד־פעמיים?

(10) האם הנחיה זו כתובה כ"הלכה" או כ"התנהגות ראויה"?

(11) במה דומה מכתב זה לפסק שראיתם מקודם, ובמה הוא שונה ממנו?

(12) כיצד לדעתכם יש לנהוג למעשה בעניין זה? מדוע?

(13) לאורך השנה למדנו על רמות שונות של חיוב הלכתי: למדנו הלכות שחייבים לקיים, הלכות שהן "מידת חסידות", חובות שיש לקיים לכתחילה אבל לא בדיעבד, מנהגים שיש מי שנוהג אותם ויש מי שלא, ועניינים נוספים שתלויים ברצונו החופשי של האדם. מהו הגדר ההלכתי שמתאים לדעתכם לשאלה זו? מדוע?